

Wyrok z dnia 18 października 2002 r., V CKN 1867/00

Rozpoznając kasację od wyroku na posiedzeniu niejawnym (art. 393⁸ § 2 k.p.c.), Sąd Najwyższy orzeka w formie wyroku.

Sędzia SN Lech Walentynowicz (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Zbigniew Kwaśniewski

Sędzia SN Kazimierz Zawada

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Banku Śląskiego Spółki Akcyjnej w K., Oddziału w J. przeciwko Wiesławowi D. o zapłatę, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 18 października 2002 r. kasacji strony powodowej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 sierpnia 2000 r.

uchylił zaskarżony wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 25 sierpnia 2000 r., wydanym po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Apelacyjny w Katowicach zmienił zaskarżony wyrok Sądu Wojewódzkiego w Katowicach z dnia 13 grudnia 1996 r. i – uchylając nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w Jaworznie z dnia 23 grudnia 1994 r. – oddalił powództwo.

W kasacji powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku, powołując się na nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.), ponieważ w wydaniu zaskarżonego orzeczenia brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy (art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.). (...)

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uzasadniony jest zarzut uczestnictwa wskazanego sędziego Sądu Apelacyjnego w pierwotnym i ponownym rozpoznaniu sprawy w postępowaniu apelacyjnym. Po uchyleniu przez Sąd Najwyższy wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 7 kwietnia 1998 r. i przekazaniu temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania,

obowiązywał nakaz rozpoznania tej sprawy w innym składzie (art. 393¹³ § 2 k.p.c.). Nakaz ten wynika wprost z ustawy i nie ma znaczenia procesowego fakt zamieszczenia bądź niezamieszczenia go w wyroku uchylającym. Artykuł 393¹³ § 2 k.p.c. zalicza się do przepisów stwarzających gwarancje obiektywnego rozpoznania sprawy i dlatego zawiera wymóg, aby „inny” skład sądzący nie zajmował wcześniej stanowiska w przedmiocie rozstrzygnięcia. Wymóg ten odnosi się do wszystkich członków składu orzekającego; ma on być w całości inny. (...) Należało w konsekwencji uchylić zaskarżony wyrok, znieść postępowanie przed Sądem Apelacyjnym i przekazać sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania (art. 393¹³ § 1, art. 386 § 2 w związku z art. 393¹⁹ i art. 108 § 2 k.p.c.).

Rozpoznanie kasacji nastąpiło na posiedzeniu niejawnym (art. 393⁸ § 2 k.p.c.), w związku z czym zachodzi potrzeba odniesienia się do formy, w jakiej zapadają wówczas orzeczenia Sądu Najwyższego.

Artykuł 393⁸ § 2 k.p.c. oraz inne przepisy dotyczące postępowania kasacyjnego nie rozstrzygają wprost tego problemu. W obrębie spraw kasacyjnych załatwionych przez Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym dają się wyróżnić kasacje od orzeczeń formalnych (w przedmiocie odrzucenia pozwu i umorzenia postępowania) oraz od wyroków (przy oczywistej bezzasadności kasacji lub oparcia jej tylko na podstawie art. 393¹ pkt 2 k.p.c. oraz przy stwierdzeniu nieważności postępowania). Należy przyjąć, że rozpoznając na posiedzeniu niejawnym kasacje od orzeczeń formalnych (art. 393⁸ § 2 i art. 393¹⁶ k.p.c.), Sąd Najwyższy wydaje postanowienie (art. 316 § 1 i art. 354 k.p.c.). W tej kwestii wypowiedział się już Sąd Najwyższy, wyrażając pogląd, że orzeczenia wydawane na podstawie art. 386 § 3 k.p.c. zapadają w formie postanowień (postanowienie z dnia 12 października 1999 r., III CKN 693/98, OSNC 2000, nr 4, poz. 73). Wypowiedź ta odnosi się wprawdzie do postępowania apelacyjnego, ale przedstawione tam argumenty mają zastosowanie w postępowaniu kasacyjnym.

Inaczej przedstawia się powyższy problem przy kasacyjnej kontroli orzeczeń merytorycznych na posiedzeniu niejawnym (art. 393⁸ § 2 k.p.c.), a więc w sytuacji, w której zaskarżonym orzeczeniem jest wyrok. Forma wyroku jest wówczas właściwa także dla orzeczenia kasacyjnego, ponieważ wyrokiem rozstrzyga się w procesie żądania merytoryczne (co do istoty sprawy) we wszystkich instancjach (art. 316 § 1 w związku z art. 354 k.p.c.). W tej mierze przepisy postępowania nie przewidują odstępstw. Zasadą jest, że wyrok zapada na rozprawie (art. 316 § 1

k.p.c.), a jego ogłoszenie jest jawne (art. 326 § 2 k.p.c.), jednakże te przepisy nie zajmują się możliwością rozpoznania sprawy (środka odwoławczego) na posiedzeniu niejawnym. O rodzaju posiedzenia sądowego (jawnego bądź niejawnego) właściwego dla rozpoznania sprawy rozstrzyga art. 148 k.p.c., przewidując możliwość rozpoznania sprawy procesowej na posiedzeniu niejawnym z mocy przepisu szczególnego. Takim przepisem jest m.in. art. 393⁸ § 2 k.p.c.

Przewidziane ustawowo rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym oznacza, że nie mają tu zastosowania przepisy dotyczące rozprawy, m.in. o jawnym ogłoszeniu wyroku. Kodeks postępowania cywilnego jednoznacznie dopuszcza wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym, m.in. w sprawach gospodarczych (art. 479¹⁷ i 479¹⁸ k.p.c.) oraz w odniesieniu do wyroku zaocznego (art. 341 k.p.c.).

Wydaniu wyroku na posiedzeniu niejawnym nie sprzeciwiają się przepisy konstytucyjne. Artykuł 45 ust. 2 zdanie drugie Konstytucji stanowi, że wyrok ogłaszany jest publicznie, ale regulacja ta – co wynika z kontekstu całego ustępu drugiego tego przepisu – odnosi się do rozprawy, której jawność została wyłączona ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes publiczny. Artykuł 45 ust. 2 Konstytucji określa więc tylko granice dopuszczalnego ograniczenia jawności rozprawy. Znajduje to pełne odzwierciedlenie w postępowaniu cywilnym (art. 153 i 154 k.p.c.).

Z przedstawionych przyczyn należy przyjąć, że Sąd Najwyższy, rozpoznając w procesie na posiedzeniu niejawnym kasację z powodu jej oczywistej bezzasadności lub oparcia tylko na podstawie art. 393¹ pkt 2 k.p.c. oraz przy stwierdzeniu nieważności postępowania, orzeka w formie wyroku.